

Muinaistieteelliselle toimikunnalle.

Muinaistieteellisen toimikunnan määräyksestä teki allekirjoittanut virkamatkan elokuun 21 päivänä 1939 Ristiinan pitäjässä sijaitseville Brahen linnan raunioille.

Virkamatkan tarkoituksena oli tarkastaa Brahen linnan raunioiden kunto sekä samalla laatia suunnitelma ja summittainen kustannuslaskelma ja -arvio linnan raunioiden korjaamisesta.

Tarkastettuani Brahen linnan rauniot saan tarkastukseni tulokseksi ilmoittaa: että linnan muurit ovat suurelta osaltaan aikojen kuluessa hyvin pahoin sortuneet, jolloin ainoastaan linnan takaosan eli korkeimman muurikohdan sisäsivu on noin kahden (2) metrin korkuisena vielä osittain pystyssä. Muilta kohdilta ovat linnan muurit suurimmalta osaltaan joko aivan kokonaan tai siksi pahoin sortuneet, ettei alkuperäisten vielä mahdollisesti paikoillaan olevien linnan muurien ulko- ja sisäsivujen paikkaa voida tarkalleen määrätä ennen kuin niiden ympäriltä on poistettu sortuneiden muurien kivet ja kasautunut maa. Linnan muurien kivien sideaineena käytetty laasti on menettänyt melkein aivan täydellisesti kiinnitysvoimansa, sillä se on nyt niin kuivaa, löysää ja rakeista, että siitä voi vaivattomasti pistää kepin lävitse samoin kuin allekirjoittanut saattoi niitä tarkastaessaan pistää saumakohdasta tavallisen ja taipuisan teräsmittansa läpi. Muurien peitteenä tai päällystänä on käytetty hiekan sekaista maata ja mahdollisesti myös sammalta, mutta pikeä ja tuohta en löytänyt. Nykyään on muurien peite siksi huono, ettei se enää paljoakaan estä sadeveden valumista muurien sideaineeseen, missä se jäätyessään ja siten tilavuudeltaan laajetessaan hajoittaa muurit. Korkeimmasta muuriosasta onkin ilmeisesti tämän johdosta viime keväänä sen taka- eli ulkosivusta noin 10 - 12 neliömetrin laajuisen muurin osa kokonaan sortunut ja pudonnut alas. Sadeveden li-

säksi on muurien sortumista edistänyt se, että varsinkin nuorukaiset ja myös muutkin henkilöt ovat ajattelemattomuudessaan pudotelleet muureilla liikkuaessaan muurien kiviä alas nähdäkseen miten suurella ryminällä kivet tai jopa kokonainen muurin osakin vyöryy alas rikkoen muuria vyöryessään. Muureilla kasvavat puut, jotka nyt ovat kylläkin pieniä, ovat myös osaltaan aiheuttaneet muurien sortumisia.

Jotteivät nyt muureilla liikuskelevat henkilöt ajattelemattomuudessaan pudottelisi muurien kiviä alas, olisi sinne kiireellisesti toimitettava kieltotaulu, josta selviäisi, että muureilta kivien pudottelu on rangaistava teko. Kieltotaulussa olisi myös malla kiellettävä muureille nouseminen.

Suunnitelma raunioiden korjaamiseksi:

Tällaisten muurien korjaamisesta on erittäin vaikeata näin edeltäpäin tehdä aivan tarkkaa työselitystä, sillä korjaustyön laatu ja tapa riippuvat hyvin paljon kulloinkin asianomaisesta työnvalvojasta. Tällaisia vanhoja linnan raunioita korjattaessa saattaa myös aina korjaustyön kestäessä ilmetä näin edeltäpäin arvaamattomia seikkoja, jotka on työn loppuun saattamiseksi aivan välttämätöntä ottaa huomioon.

Kuitenkin nyt korjaussuunnitelmaa tehdessä on ilmeisesti lähdettävä siitä, ettei entisestä laastista ole juuri mitään apu joten sellaiset muuriosat, missä kivet ovat entisen laastin varassa eivätkä toisten kivien sitomia ovat purettava ja tehtävä kokonaan uudestaan, jolloin siis ainoastaan muurien korkeimman osan eräät kohdat voidaan jättää nykyiselleen. Erittäin tärkeänä pitäisin sitä seikkaa, että muureja uudelleen rakennettaessa koet taisein mahdollisimman paljon saada ajan sammaloittamat ja kuluttamat entiset kivien ulkosivut muurien näkyvimpiin osiin, jotta muurit korjattuinaakin vaikuttaisivat vanhoilta. Tämän vaikutuksen tehostamiseksi ei sideaineena käytettävä laasti saisi paljoakaan näkyä.

Muurien päällystät tehtäisiin joko keskikohdiltaan tai sisä-

sivuultaan juuri sen verran korkeammiksi, että sadevesi valuisi muurien päältä pois samalla kun tarkoin otettaisiin huomioon se seikka, ettei muurien päälle jäisi n.s. "vesikuoppia", joissa veden jäätyminen aiheuttaa rapautumisilmiön syntymisen. Päällystöt eristettäisiin myös jollakin asfalttisekoituksella ja tämän eristyksen päälle pantaisiin sammalta ja ladottaisiin turpeet, jotka saataisiin mahdollisesti ottaa läheisyydessä sijaitsevalta valtion omistamalta maa-alueelta ilmaiseksi. Mainittu peitekerros tehtäisiin siksi vahvaksi ja paksuksi, että se ainakin jonkin verran estäisi sadeveden valumisen muurien sisäosiin. Samoin muurattaisiin linnan portinpielet kuten muukin muuri tavalliseen tapaan.

Linnan pohjoisessa päässä tien puolella olevan nykyisen muuriaukon muurattaisiin kiinni. Aukkoa vastapäätä olevassa linnan nurkassa jääkellariin johtavan muuriaukon jättäisin sitävastoin sellaiseksi kuin miksi se todetaan tai arvellaan alkujaankin olleen. Samalla jääkellari puhdistettaisiin ja aidattaisiin, jotta katsoja saisi käsityksen siitä, mikä se todella on ollut.

Linnan eteläpuolella olevan kallarin holvia muurattaisiin niin pitkälle, että siihen saataisiin oviaukko näkyviin, jos vain sen alkuperäinen muoto saadaan selville. Holviosan taka- eli tienpuoleiset ulkosivut tehtäisiin suoriksi, jos vain paikalta löydetään vanhat n.s. "kulmat".

Ulkomuurien sisällä ennen olleen asuinrakennuksen pohjat tehtäisiin noin 25 - 50 sm:n korkuisiksi, jotta siitä silloin kävisi selville entisen rakennuksen pohjan ääriviivat.

Kaivon pyöreää kehämuuria muurattaisiin noin puolen metrin korkeudelle ja sitä perattaisiin myös niin paljon, että katsoja sen kaivoksi käsittäisi.

Kustannukset laskisin esitetyistä töistä aineineen kohoavan noin viiteenkymmeneentuhanteen (50,000) markkaan. Kustannuslaskelmasa olen edellyttänyt, että muurien peiteturpeet saadaan ottaa lähellä olevalta valtion maalta ilmaiseksi. Samoin kustannusarviossa edellytän, että hintataso linnan muureja kunnostettaessa on jokseenkin samanlainen kuin kustannusarviotakin tehdessä, siis suurem-

pia hintatason vaihteluita en ole ottanut laskelmassa huomioon,
mikä koskee sekä palkkoja että aineita.

Oheisena 5 valokuvaa ja levyjä.

Helsingissä syyskuun 21 päivänä 1939.

O. E. Kivistö.